

співрозмовника спочатку треба пізнати за типом характеру агресивного і холеричного варто спонукати до ведення «болючої» для нього теми (мати, батько, родина, дитинство і та ін.); упертого і меланхолійного можна словесно «вдаряти», щоб змусити його гніві заговорити.

Стратегія спілкування. Існують два різновиди програм спілкування: симетрична; додаткова.

Симетрична модель передбачає рівність – вікову, інтелектуальну, соціальну.

Додаткова програма утворює нерівність, що є наслідком різних чинників – соціальних, вікових та інших. Комунікативна взаємодія відбувається у чітко передбачених етикетом, моральними нормами межах. Зміна вказаних моделей спілкування, як зазначають психологи, призводить до непередбачуваних результатів.

РОЛЬ МОВИ У ТВОРЕННІ ПРАВА

Т. І. Шубенок

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

Мова і право. Як пов'язані ті поняття? Для визначення права використовують декілька визначень. В основному – це система правил з повноваженнями і примусом. За визначенням англійських правників Слаппера і Келлі це виключно формальний механізм суспільного контролю. Право пов'язане з мовою тим, що воно набуває форму завдяки мові, і через мову здійснює контроль за суспільством. Законодавство, судові рішення, норми – все залежить від мови. Завдяки мові право можна реалізувати.

Мова відіграє велику роль у творенні права та його впровадженні у життя. Мова і право йдуть завжди поруч. Без мови право не може існувати. Мова допомагає нам спілкуватись, розуміти юридичні поняття, більш точно визначати права та обов'язки, вирішувати спори. Мова права – навколо нас, хоча ми не завжди це розуміємо. Можна сказати, що вона є прихованою.

Мова може мати юридичні наслідки, але ми не завжди задумуємось про це. Щоб уникнути цих наслідків, іноді треба зважати на деталі і лінгвістичний вибір у своїх висловленнях. Вибір слів та їх поєднання особливим способом може мати великі наслідки для людини, яка їх використовує.

Мова права не завжди є тим, що ми думаємо; вона має багато «обличчів». Вона є різноманітною, може мінятись, може бути складною для сприйняття у своїх проявах: вона розповідає нам про світ, у якому ми живемо, і про саму мову, тому не дивно, що лінгвісти цікавляться правом та

його лінгвістичними проявами. Тим більше, що лінгвісти розробили інструменти та підходи, які дуже гарно підходять для аналізу юридичної мови, а також і для аналізу контексту, який використовується і в юридичній мові. Через те, що законодавство покладається на мову, юристи мають свої погляди на функціонування мови і на те, як мова змінюється у залежності від того, як нею користується промовець, або як написано висловлення, який воно має контекст. Наприклад, спосіб, яким користуються адвокати і судді у судових засіданнях відрізняються від того, яким користуються співробітники поліції при розмові з громадськістю.

Таким чином, важливо відзначити, що право є ні однорідним, ні виключним способом вираження. Дуже важливо розуміти, що означає право в основному і в абстрактному сенсі, і що його реалізація залежить від контексту; від того, що робиться, ким і де. Юридична мова має багато проявів. Як і право, мова може бути описана у визначених правилах. Лінгвісти звертають увагу на способи структуризації мови і на те, як мова вживається. Але не можна сказати, що норми мови і норми права є ідентичними.

З одного боку, мовні норми описують те, що люди роблять з мовою, тобто, як вони нею користуються. З іншого боку, норми права детально викладають, як люди повинні поводитись. Наведемо такий приклад.

На станції у Лондонському метро висить постер, де написано:

From 1 June 2008 drinking alcohol is prohibited on public transport.

Це означає, що пасажиром заборонено пити алкогольні напої у громадському транспорті. Але на картці, якою користуються пасажир метро (Oyster card), викладено наступні умови перевезки пасажирів:

Alcohol ban – on our buses and Underground trains and in our bus and Underground stations, you must not:

- **consume alcohol**
- **be in possession of an open container of alcohol.**

You may be prosecuted if you disobey these requirements or our Underground trains and in our bus and underground stations.

(Transport for London, 2012, p. 10)

Правила на картці і на постері застерігають пасажирів від вживання алкогольних напоїв, але парфуми і рідина для ополоскування ротової порожнини також утримують алкоголь. Закон 2003 року говорить, що парфуми та рідина для ополіскування ротової порожнини не є алкогольними напоями і не є забороненими. Можна побачити, що право і здоровий глузд не завжди співпадають.

Цікаво розглянути також наступний приклад. У січні 2010 року у Великобританії були великі снігопади. Robin Hood аеропорт був закритий, плани багатьох мандрівників через погодні умови зруйновані. Один з пасажирів, Пауль Чемберс, виклав свої обурення у Twitter. Його повідомлення було таким:

Grasp! Robin Hood Airport is closed. You'll got a week and a bit (sort it out). Otherwise, I am blowing the airport sky high!

Про що написав автор? Це дійсно загроза підірвати аеропорт? Як на це електронне повідомлення зреагував суд присяжних? Як на жарт, або на повідомлення про вчинення незаконного вчинку – підірвати аеропорт.

Автор цього повідомлення був обвинувачений судом і ув'язнений. Тільки через два роки Високий суд анулював рішення попереднього суду. Це говорить про те, що з мовою треба поводитись обережно. Підбір слів та поєднання їх відповідним чином може мати різні наслідки.

Таким чином, всюдисуща юридична мова означає, що лінгвісти повинні приділяти їй належну увагу. Вона є невід'ємною частиною правової системи і через свої лінгвістичні особливості впливає на систему права.